

FÅGELVÄGEN TILL VINTERGATAN TUR OCH RETUR

- ETT VÄVARBETE OM NATUREN, LEKEN, MÖRKRET... OCH LJUSET

GÖTEBORGS UNIVERSITET

2019

STINA EDIN

HÖGSKOLAN FÖR DESIGN OCH KONSTHANTVERK

KONSTHANTVERK, GRUNDNIVÅ

EXAMENSARBETE, 22,5 P

HANDLEDARE: FREDRIC GUNVE

TEXTEXAMINATOR: KATARINA JANSSON HYDÉN

HDK

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING.....	sid 5
Bakgrund.....	sid 6
Syfte.....	sid 6
Frågeställning.....	sid 7
METOD.....	sid 10
Fågelvägen och Jesus Kristus – första väven.....	sid 11
Bergen i Bergen och en snöstorm – andra väven.....	sid 23
Behovet av en start- och landningsbana och ett hjärta – tredje... och fjärde väven.....	sid 30
Fågelvägen till Vintergatan tur och retur – installationen.....	sid 38
RESULTAT.....	sid 44
SAMMANFATTNING.....	sid 46
REFERENSER.....	sid 47

ABSTRACT

Through an installation filled with imagination I have, in this weaving work, created power within myself, as well as given others the opportunity to embrace it. To accomplish this I have used material I have collected, weave sketches and the digital loom. My weaves have then been “connected” to each other with the help of braids, picked figures, tape, computer keys and ginger bread shapes to result in an installation with the name Fågelvägen till Vintergatan tur och retur. During the process I have also become more aware of how sound, light, body and text are part of my work.

Nyckelord: *Digital vävning, anpassningsstörning, behov, funktion, kraft, fantasi*

En beskrivning av den mörka sidan i den amerikanska science fiction-filmen Star Wars:

Den mörka sidan är ett villkor för den ljusa sidans existens. En balans mellan de båda existerar alltid, antingen man vill det eller ej. Det förekommer perioder där den ena eller den andra sidan har ett litet övertag, men i långa loppet finns ingen vinnare eller förlorare. (Wikipedia, 2019, 4 maj)

INLEDNING

Året innan jag började studera textilkonst på HDK var jag sjukskriven från min tjänst som biståndshandläggare och kände mig allt annat än stark. Kanske var det just därför som jag under vår teknikkurs i vävning valde att väva en trasmatta. Det kändes tryggt att göra något som jag sett kvinnor i min farmors och mormors generation utföra och den relativt grova tekniken medförde ett för mig lagom tempo. Att riva trasorna och släppa på perfektionen var även något som jag upplevde som både läkande och frigörande. En workshop i digital vävning öppnade senare upp för möjligheten att låta mina vävar möta bild. Att tillåta en maskin, dvs datorn, bli ett centralt redskap i min praktik var inget självklart beslut, mycket beroende på att jag sedan min utmattning utvecklat en känslighet mot detta annars på många sätt fantastiska redskap. Det är framförallt utifrån detta som begreppet *kraft* blivit viktigt för mig.

Bakgrund

Inför just detta vävarbete har stjärnhimlen, den kraftfulla konstnärinnan Siri Derkert och ett kapitel i Marshal McLuhans bok *Media – människans utbyggnader* varit en särskild källa till inspiration och mynnat ut i en materialbank samt skisser anpassade för digital vävning. I vävskisserna som också är bilder möts tekniker som teckning, illustration, foto, måleri, täljning, ristning etc, vilka sedan har bearbetas digitalt och till viss del anpassats för att kunna möta väven på bästa sätt. Materialet har jag köpt på olika secondhandaffärer, hittat på en återvinningscentral samt fått av släkt, och vänner och det relaterar i mångt och mycket till den bildvärld som kommer till uttryck i vävskisserna.

En tanke om kraft

I poddradioserien *Människan och maskinen* förklarar idéhistoriker Per Johansson att Isac Newton i och med upptäckten av gravitationskraften antog att det fanns en osynlig kraft som verkade på avstånd och att den utgick ifrån varje föremål oavsett storlek (*Människan och maskinen*, 2013, 1 februari). Detta var något som till en början uppfattades som okult men som idag ses som något självklart, och är en konkret syn på kraft som samtidigt lämnar stort utrymme för fantasi (Ibid.).

Kraftfulla konstnärliga gestaltningar

Reine Navin, Erling Johansson, Torsten Renqvist samt Joan Miró är alla konstnärer som enligt mig skapar kraftfulla verk och har varit en källa till inspiration. Under den senare delen av arbetet har även poeten Edith Södergran blivit viktig genom sitt kända manifest i diktsamlingen *Septemberlyran* från 1918. Där framhåller Södergran att hon besitter ordet och bildens makt endast under full frihet (dvs på rytmens bekostnad) och att man inte ska göra sig mindre än vad man är (Södergran, 1918).

Den otillräckliga kraften i samhället

Enligt Försäkringskassans analys från 2017 är en psykiatrisk diagnos vanligaste orsaken till sjukskrivning och den största ökningen har skett i diagnosen ”anpassningsstörningar och reaktion på svår stress”, vilka står för omkring hälften av alla startade sjukskrivningar (Försäkringskassan, 2017). Vidare framkommer att det tar betydligt längre tid för personer med psykiatriska diagnoser att komma tillbaka till arbete och att underdiagnosen utmattningssyndrom statistiskt sticker ut då sjukskrivningarna i dessa fall kan bli mycket långa (Ibid.). Med andra ord finns det fler som tycks uppleva en avsaknad av kraft och har ett behov av återhämtning och jag anser att konstens frigörande och läkande kraft är något som bör tas tillvara och värdesättas i vårt samhälle, exempelvis genom att den finns med inom behandlande verksamheter och att de estetiska ämnena ges ordentligt med utrymme i barns skolundervisning.

SYFTE

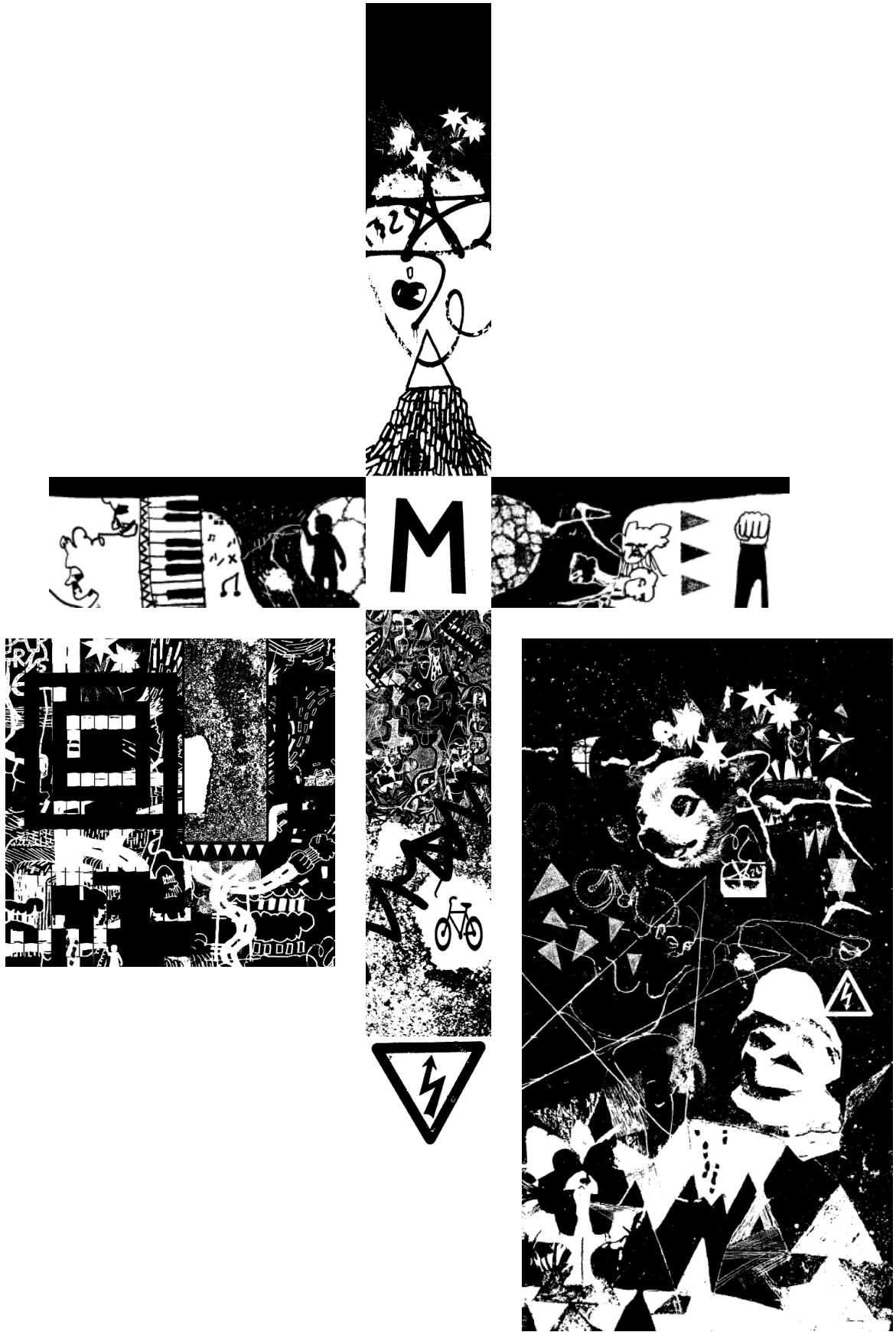
Att genom ett gestaltande vävarbete skapa kraft i mig själv och andra.

FRÅGESTÄLLNING

Hur kan jag i och genom mina vävar skapa kraft?

- på vilka sätt kan jag konkretisera kraft när jag väver?

- på vilka sätt kan jag använda min fantasi när jag väver?

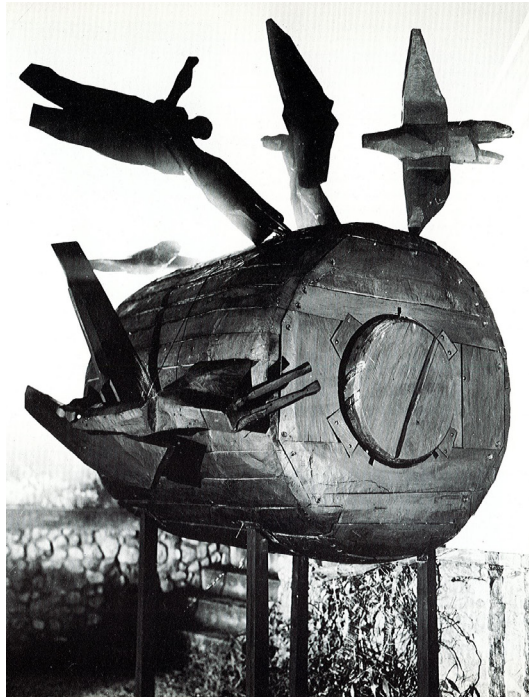

Mirós målning Figurer och fåglar gläds åt skymningen (Thartstack, 2019)

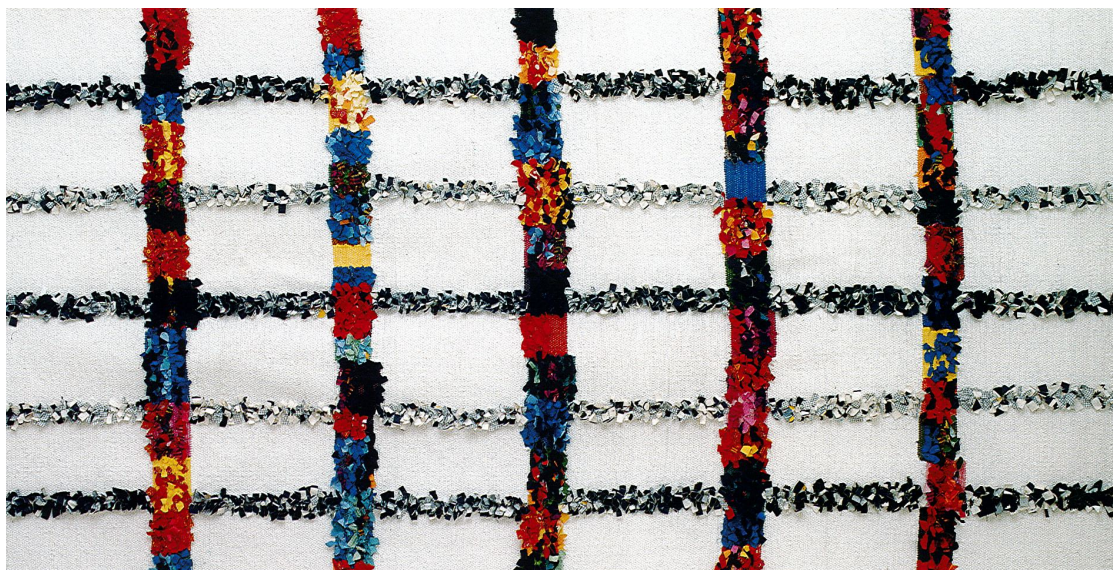
Siri Derkerts ristningar i betong nere i Stockholms tunnelbana.

Torsten Renqvist träskulptur Striden mellan änglar och fåglar (Sydhoff, 1984)

Rumslig gestaltning av Erling Johansson (Midbjer, 2017)

Sängtäck i trasor och slarvtjäll komponerad av Raine Navin till tidningen Land 1996 (Jeppsson & Petri, 1999).

METOD

Det snöar i Göteborg och måste vara den absolut sämsta dagen på hela året för att cykla hem en cykel från Härryda. De annars så svarta cykelbanorna täcks av ett tjockt vitt lager av snö och jag ser fot- och hjulspår i snön. Det är tydligt att vi är fler som är på väg någonstans. Mina tre dubbelvävar ska alla ha en svart och vit varp. Jag vill fokusera på mörker och ljus och ta tillvara på dubbelvävens möjlighet att skapa två bilder samtidigt, en på framsidan och en inverterad version på baksidan. En fråga som uppstår inledningsvis är om jag kommer göra en gestaltning som upplevs som ”svart eller vit”, något jag själv tänker kan vara en farlig förenkling. Eller om det kan bli som med Yin och Yang. Den kinesiska symbolen som sägs visa på balans mellan två krafter - krafter som är varandras motsatser men som inte kan existera utan varandra (Kinesiskt horoskop, 2019).

Fågelvägen och Jesus Kristus – första väven

Mamma brukar säga att fåglarna hemma i Yrttivaara har försvunnit och att hon minns hur mycket svalor och sädesärlor det fanns förr. Det minns jag med. De susade frekvent in och ut genom vår stora ladugårdsdörr till den grad att man fick ducka för att inte riskera att få en fågel i huvudet. Jag blev därför glad när jag under förra sommaren fick se en hord av svalor sitta på en gammal elstolpe utanför mammas hus i byn. Jag tecknade av dem men deras snabba och oroliga beteende gjorde det mycket svårt. Hemma i Göteborg finns det också mycket fåglar. På naturhistoriska museet sitter de alldeles stilla. I en glasmonter.

Tecknade fåglar

Göteborgs naturhistoriska museum

Vägar

Drar på varpen på den digitala vävstolen. Själv. Det är skönt att veta att jag klarar. Men på natten vaknar jag i vargtimmen strax innan fåglarna börjar sjunga och oroar mig för att jag knutit fel. Sedan oroar jag mig för att jag kommer bli sjuk och att tryckluften till den digitala vävstolen kommer sluta fungera. Jag kommer inte hinna göra mina tre vävar. Dagen därpå fortsätter jag arbeta med mina vävskisser i datorn. Jag vill att det ska finnas en mening med att jag väver mina bilder och funderar på hur bilderna, bindingarna och mitt material kan mötas. I mina tidigare arbeten har jag använt mig av slarvtjäll, ryaknutar och flätor för att få fram en tredimensionalitet i mina vävar. Det vill jag göra nu också. Med ryaknutarna vet jag sedan tidigare att jag kan göra vatten som brusar och fågelfjädrar.

Jag har bestämt mig för att väva en fågel. Jag vill pröva en idé. Det känns riskfyllt för det kan vara svårt att föreställa sig hur något ska bli. Ofta blir jag förvånad och jag gillar det. Men jag försöker. "Planerandet" gör ibland att jag kompromissar. För konstruktionen och helhetens skull. "Sökandet" gör att ett sug mellan mig och väven uppstår och att jag "sticker iväg". Jag börjar väva. Arbetar strukturerat. Testar olika bindningar. Gör test 1, test 2, test 3 osv. Ingen direkt lek. Eftersom det aldrig riktigt funnits tid till att jag ska hinna förstå dubbelvävsbindningar får jag köra med uteslutningsmetoden. Trassligt men jag tar mig ändå framåt. Jag hittar bindningar som frikopplar de båda lagerna från varandra och det blir en svart och en vit väv som löper parallellt. Det vita lagret ligger överst och jag tänker på snön och hur ljust det blir när den kommer. Gör ett vitt brus med hjälp av ryaknutar av bland annat syntetiska bordsdukar som glänsar fint. Det blir lite brud och bröllop över det hela. Här i Göteborg försvinner tyvärr snön snabbt. På undersidan växer en svart slät yta fram. Det är asfalt. När jag vill att väven ska bilda två separata lager blir det lätt obalans i inslagstätheten. Jag låter det vara för jag ska inte väva med helt separerade lager så länge till. Testar att pressa inslaget upp och ner och ovala ögonformer uppstår. De olika lagrena kan nu se varandra.

Under de två senaste åren har jag samlat på mig olika material som känns viktiga och som jag tar med mig in i processen. Det är sängkläder, frottéhanddukar, duschdraperier och bortplockade tangenter från gamla uttjänta datatangentbord. Jag har även använt svarta sopsäckar men eftersom mina tidigare vävar inte varit särskilt hållbara väljer jag bort det materialet denna gång. För jag vill att mina vävar ska bli mindre nedbrytbara. Kanske till och med onedbrytbara. Insamlandet av material fortsätter och min svärmor Maggan hjälper mig. Vi åker till återvinningsstationen på Styrso och hittar flytvästar, reflexvästar och täckbyxor. Jag tänker på konstnärinnan Siri Derkert och på de skyddskläder som hon hade på sig när hon gjorde sina ristningar i betong nere i Stockholms tunnelbana (Ekelund, 1962). Ibland behöver man ett skydd och det kan vara i form av ett material. Ett annat material jag hittar är trä. Bland trädgårdsavfallet. Det får också följa med hem för jag vill tälja. Tar även cykeln till Erikshjälpen och Alelyckan och köper skinn, spetsgardiner och ett draperi med fransar. Allt tuggas ner i väven. Håller inte längre räkningen på hur många olika typer av material jag väver in. Att materialet är billigt eller gratis hjälper mig att förhålla mig orädd. Jag utnyttjar och hanterar ett

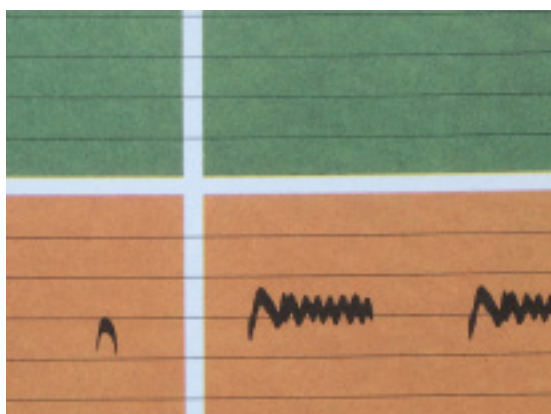
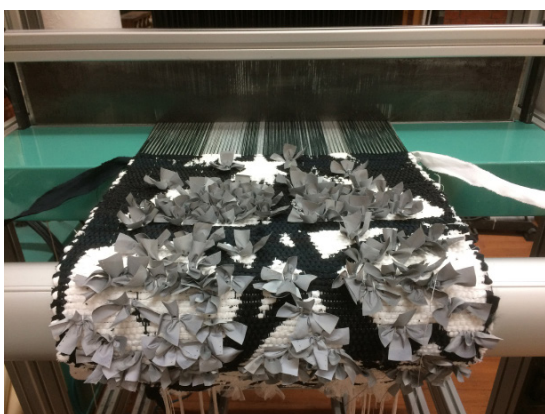
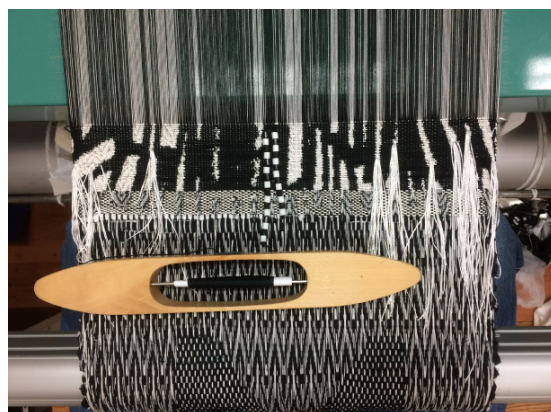

Återvinningscentralen på Styrso

Ebbes Hörna Kretsloppsparken i Alelyckan

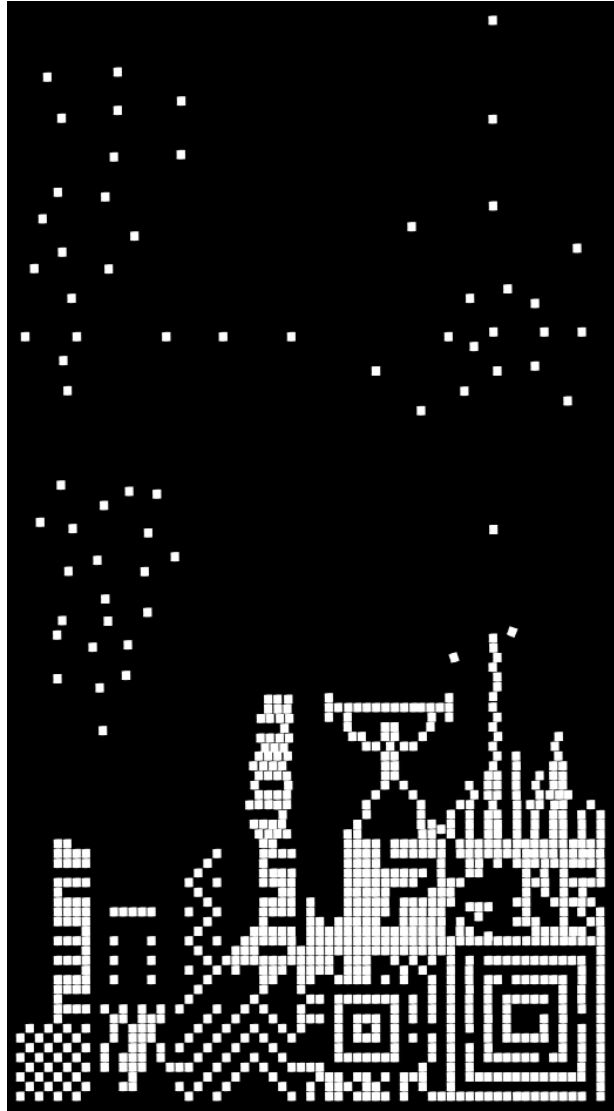
Väver det stora M:et på fågeln och slarvar med kanterna. Nästa gång ska jag göra en stadkant. Tänker att det hade passat bra att göra några tunnlar/öppningar för tyngder för att kunna få en ordentlig sträckning och kraft i väven om jag vill hänga upp den. Så kan jag göra en annan gång. Väver de illustrerade fågelfjädrarna med ett tunt inslag och tycker att det liknar snö som smälter, där folk har cyklat. Och att den brutna kyperten är traktorspår i snön. Känner mig osäker inför hur jag ska ta mig an det detaljerade partiet med mina illustrerade droppar. Vill jag att det ska ha rena ytor eller ett mer brusigt uttryck? Jag tycker det finns en kraft i bruset. Men det finns olika typer av brus och jag gillar den ena typen bättre än den andra. Jag tycker om bruset från älven men mindre om det från motorvägar. Min handledare, Fredric Gunve, lyssnar och ställer frågor som jag tycker om. Han frågar *vad är det för skillnad mellan brus och sus* och *vad hör du när bruset tystnat*. Jag tänker på hur min puls ser ut och på de ljudvågor för kommunikation fåglar emellan som illustreras i boken *Fåglarnas familjeliv*. Undrar också om mina vävar har något ljud och tycker att två händer tillsammans ser ut som fågelvingar.

Kontaktläte mellan trädgårdsträdskrypare (Dossenbach & Bühner, 1972).

När jag väver tvingar jag in ytterligare information i bilden och jag tycker om min droppe med tunna ryaknutar av viskosgarn som ser ut som en liten fågelunge. Min särbo Jonas brukar ibland säga att jag är ”en liten pippifågel” och påtala att världen inte är livsfarlig. Han ska få hitta på något annat nu. Lyssnar ovanligt mycket på musik när jag arbetar. Som trogen kund hos Telia har jag fått ett tre månader långt gratisabonnemang på Spotify och kan välja att enbart lyssna på kvinnliga musiker och deras kraftfulla och vackra röster. Det är dessutom skönt att slippa reklampausen som tjar om att jag är en maskin och istället låta Jesca Hoops Animal Kingdom Chaotic och City Bird gå på repeat.

Min nya cykel rullar bra. Den har växlar som fungerar och jag kan cykla upp för hela Stigbergstorgets backe. I kapitlet *Hjulet, cykeln och flygplanet* skriver McLuhan *genom att bli allt snabbare rullar flygplanet ihop landsvägen in i sig själv* (1967, s.193). Jag tycker om den fysiska enkelheten i texten och tänker att mina täljda knytnävar skulle kunna rullas in i väven. Att de tillsammans med ryaknutar som sticker ut ur rullen blir ett slag som slår rakt igenom något. Andra handlingar eller verb som jag hittar och tar med mig är - trampa, cykla, trycka ifrån, lyfta, explodera och attrahera. I sin bok förklarar McLuhan (1967) också att människan, genom att bygga ut sina kroppsställningar och rörelser i nya material, strävar efter en större förmåga. Och han beskriver funktionen av redskap och maskiner på följande sätt;

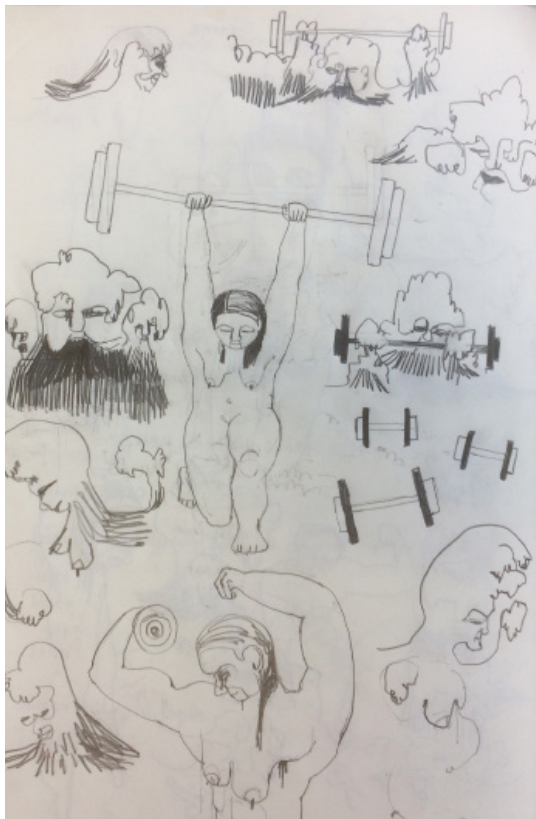
Det viktigaste draget hos alla redskap och maskiner, nämligen att hushålla med kropps rörelse, är kanske det omedelbara uttrycket för varje fysisk påfrestning som tvingar oss att bygga ut eller förlänga oss, det må nu vara i ord eller hjul. Man kan säga det med blommor, plogar eller lokomotiv. (McLuhan, 1967, s. 192)

Jag har lite svårt att förstå citatet men det berör. Menar McLuhan att vi kan växa genom blommor? Min cykel kan i alla fall klassas som ett viktigt redskap. Med hjälp av den transporterar jag mig snabbt och smidigt runt i stan och ser grundformer på vägen och i trafiken. Och jag ser ett mönster vid övergångsstället. Män som kör stora bilar stannar sällan vid dessa. Jag tänker. Människor med makt missar många mötesplatser, och undrar. Vad har jag för makt och vilka möten missar jag? Min utgångspunkt i den svarta och vita färgen hjälper mig att se likheter i olika saker – övergångsstället, streckkoder, björkstammar, pianotangenter, schackrutor, vävbindningar, trampordningar, labrynter, melodikryssat och trollstavar. Jag bygger ihop dessa former utav ”vägkvadrater” och det blir ett användbart lager till den digitala bild som jag planerar väva under en kommande vävkurs. I en bok som jag hittar på loppis som heter *Skapande handling – om idéernas födelse* anser jag att detta fenomen förklaras;

Upptäckandet av dessa, över tid varierande, mönster är beroende av känslornas och kroppens registreringsförmåga. Okända, men betydelsefulla, flöden kan antas fortplanta sig som resonanser i kroppen. Dessa ger upphov till nyfiken iver att få klarhet. Ett omedelbart inre sanningsbehov driver (eller drar?) till ett letande, där man försöker urskilja förhållanden som står bortom det objektiverbara, medan allt ovidkommande informationsmyller i livsvimlet sjunker i bakgrunden. Det uppstår glimtvis en vag ordlös aning om någon slutenhet i form. Denna aning stegrar ytterligare iveren att ta reda på vad det var man nästan förstod, det som nästan är inom fattbart räckhåll. (Birgerstam, 2000, s. 155)

Jag har hittat min teoribok. Är dock osäker på om jag har behov av den här informationen för att kunna genomföra eller fördjupa mitt arbete. Min fantasi tycks mer ha behov av att trampa och rulla.

Jag är på vingarna nu. På kvällen tar jag cykeln till Fysiken för att träna body pump. Stora fågelflockar vistas uppe i Johanneberg. Deras formationer är mäktiga och lite läskiga. Lite som i Alfred Hitchcocks film Fåglarna. Jag har stor respekt för den digitala vävstolen. För stor. Det värsta är när den börjar leva sitt eget liv. Jag tycker att den låter som Dart Vader när tryckluften lyfter solven. Klipper ut små slarvtjällsbitar i svart skinn som jag fäster på fågelns ena vinge. När fågeln nästan är färdigvävd uppfattar jag ljudet från vävstolen snarare som en respirator som hjälper mig att hålla ett lugnt rytmiskt tempo. Ibland vill dock själva bilden jag väver dra iväg. De olika stora svarta och vita ytorna påverkar inslagstätheten. Det skulle jag kunna använda för att ”trycka ifrån med en bild”. Ledaren för träningspasset uppmanar nu oss att gå i karaktär, att vara hulken eller ett rovdjur, och vi lyfter skivstången. Gör en frivändning.

Tecknade illustrationer

Fågelflock uppe i Johanneberg

Slarvtjällsfåglar

Nu är varpen på min första väv snart slut och väven har rullats upp på tygbommen. Det känns lite obehagligt att ta ner den. Jag har lagt mycket energi i den och undrar om den kommer att motsvara mina förväntningar. Och om jag kommer få upp fågeln i luften. Jag blir glad när min tänkta konstruktion fungerar men jag har svårt att riktigt se vad det är jag har gjort. Väven är inte helt oväntat likt ett kors något som framförallt andra anser är problematiskt. För det får oss att tänka på kristendomen. Och vill man som jag använda färgen röd blir det lätt en död mans blod. Så hemskt. Ingen ska väl behöva offra sitt liv för att andra ska få fortsätta leva. Även andra symboler uppstår eller finns med. Det tycks vara lätt hänt om man arbetar med grundformer. Några har jag koll på, andra inte. Tänker igen på så kallade farliga förenklingar. I den amerikanska science fiction-filmen Stjärnornas krig är kraften en central fråga och den kopplas till människors tankar på följande sätt; *Kraften finns överallt; den håller samman världen. Den som lärt sig hantera kraften kan styra den eller låta sig styras av den. Kraften ger förmåga att se in i framtiden, att flytta saker med bara tanken och att styra andras tankar* (Wikipedia, 2019, 3 maj). Det låter lite lockande men jag vill inte styra andras tankar.

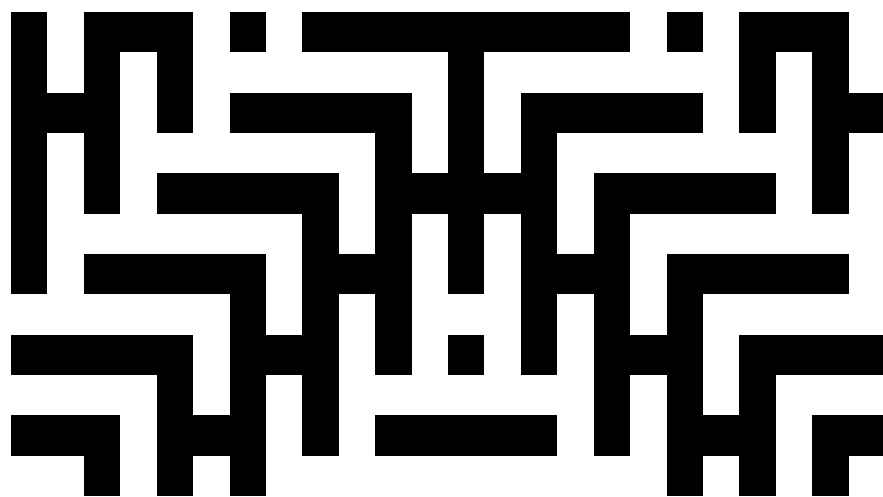

Bergen i Bergen och en snöstorm – andra väven

Jag och en annan vävarbetare, Erik, tar tåget till Bergen för att gå en tre veckor lång kurs i digital vävning på konsthögskolan i Bergen, Norge. Jag har med mig en bild som jag vill väva. Det är ett fjällandskap med en stjärnhimmel där olika figurer träder fram. Mina svärföräldrars lilla chihuahuahund Stella får en central plats. Stella var svart men de senaste åren blev hennes päls mer och mer grå. Eller till och med vit. Stella finns inte mer. De avlivade henne just innan jul. Jag tycker att hon liknar Yoda i Stjärnornas krig med sina stora ögon, sin äppelformade skalle och de små vassa öronen. Läser om stjärnor och stjärnhimlen på Wikipedia. Det står att andra stjärnor är synliga på natthimlen när de inte störs av solen och att en exploderande stjärna, dvs en supernova, hör till de våldsammaste händelserna i universum och skulle kunna innebära jordens undergång (Wikipedia, 2019, 3 maj). Texten är obehaglig och mäktig på samma gång. Jag tycker mina olika figurer på bilden hänger ihop men jag vet inte riktigt hur. Jag ser en likhet med astrologins funktion, dvs stjärntydningslära med en flertusenårig historia som syftar till att finna samband mellan placeringar och händelser mellan solsystemets himlakroppar, och karaktärer och händelser i människors liv (Wikipedia, 2019, 3 maj).

I Bergen finns det många berg och tillsammans tycker jag att de ser ut som en gigantisk puls. Jag gör egna brutna kypertar som jag vill använda i min väv. Min bristfälliga förståelse för dubbelbindningar skapar dock problem. Vår lärare Kristina Aas framhåller att det kan ta tid att förstå dubbelbindningar och jag håller med henne när hon säger "your brain gets so inverted". Erik har kvällslektioner med mig men jag har uppenbarligen en begränsad spatial förmåga och ett dåligt arbetsminne. Han försöker trösta mig och säger "men *nånting* är du ju bra på" och ursäktar sig för att det inte kom ut så bra. Jag undrar vad det där "nånting" är, för jag håller med honom. Tänker på McLuhans beskrivning av *clownen* som han menar är den helgjutna människan och som efterapar akrobaten i ett utstuderat drama av oförmåga (McLuhan, 1967). Menar McLuhan att det inte går att vara en dålig människa?

Dubbelvävsbinding

Mina vävfiler klarar inte statistiktestet. Bindningarna är för obalanserade för att maskinen ska kunna väva dem. Det känns tråkigt eftersom det innebär att de bindningar som jag hittills funnit mest intressanta inte fungerar. Nu hänvisas jag istället till fula diagonala kypertbindningar, som saknar rörelse. Liv. Men det finns något med estetiken som jag ändå gillar. Det är lite 80-tal över dem. Jag skulle med hjälp av färg effekter kunna väva brevpapper i pastellfärger. Men det måste bli en annan gång. Gör några alternativa vävbara filer och funderar på om det går att använda min oförmåga till något. Kanske röra till min bild ännu mer. Skapa "myrornas krig" som tydligen är ett bakgrundsbrus som orsakas av radiovågor från rymden och solen (Wikipedia, 2019, 3 maj). Det vore fint att få till en sådan storartad kontakt.

Min brevpapperskiss

På väg till skolan sätter jag mig under en stor väg och tecknar av de stora bilbroarna. Vägen är mäktig och bildar ett kraftfullt schwung när den svänger för att kort därefter försvinna in i en stor vägtunnel som leder rakt in och genom berget. Jag tänker att vägen hade kunnat vara en väv som hängde i gatlysena. Vid vävstolen testar jag att bara ha vitt inslag och tycker om när vissa figurer löses upp. Försvinner. Och att bilden bli mer en snöstorm än en stjärnklar himmel. Jag frågar min klasskompis Sofie om råd och hon undrar *går det att flyga i snöstorm* och *vart är fågeln på väg*. Dagen då den slutgiltiga vävfilen ska lämnas in börjar det snöa och ovanför den lilla helikopterplattan som jag passerar varje dag på väg till skolan är en helikopter på väg att landa. Det går att flyga i snöstorm. Eller i alla fall landa.

Helikopterplattan

Behovet av en start- och landningsbana och ett hjärta – tredje... och fjärde väven

Det känns skönt att komma hem. För jag har mycket att göra. Knyta 1760 varptrådar och dra på den stora digitala vävstolen. Jag behöver en start- och landningsbana. Eller den är mer en helikopterplatta, för den är kvadratisk. Knytandet är monotont och hjärndött. Återhämtning efter allt trassel med komplicerade dubbelbindningar som ska anpassas till en känslig industriell maskin. Använder en lite grövre blandad varp. Olika nyanser och tjocklek. Bland annat en oblekt tunn mattvarp. Den är stark och kommer förstärka kopplingen till trasmattan.

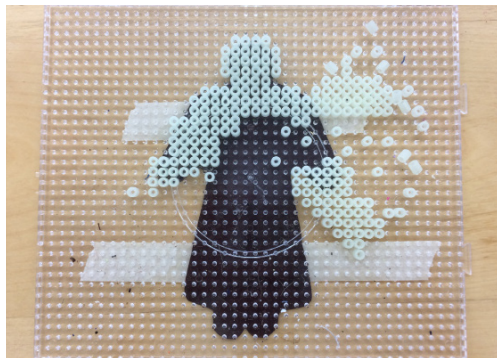

Varpen

Bestämmer mig för att använda fler färger. För jag har börjat sakna kraften i dem. Knyter ryaknutar. I rött och gult. Det är lava och eld. Eller en stor solros. Och en avspärningsplats för vägarbete. I mitten av helikopterplattan finns ett tydligt H som jag fyller. Det är en användbar möjlighet som dubbelväven erbjuder. Jag tänker på stålmännens muskulösa bringa. Det skulle gå att fylla mer. Bygga kroppar. Och så ska det vara lampor runt kanterna. Det hade helikopterplattan i Bergen. Reflexerna passar bra till det. Hälften av tiden som jag väver söker jag min sax bland trasorna. Det är tidsödande men jag tycker om att röra mig på ett varierat sätt. Det är lätt att få ont i kroppen annars. På ena sidan av helikopterplattan byter jag perspektiv och gör Stora björn på en svart yta som jag tycker är en himmel. När jag var barn var jag ofta ute och red i skogen och blev ibland rädd för björnar. Då sjöng jag högt för att björnen skulle höra att vi kom. Jag och min häst Asterix. Ibland var jag även rädd för Asterix, för han var mycket envis och ofta när vi skulle iväg vägrade han gå dit jag ville. Han började stegra. Då fick jag hoppa av och dra honom förbi det stället så han glömde bort att han inte ville gå dit. Denna egenskap var dock något som jag i andra sammanhang verkligen gillade. Han ville exempelvis aldrig ”sticka” även om andra hästar galopperade iväg. Han betedde sig alltså inte som ett flockdjur utan gick sin egen väg. Man kan väl säga att han hade en slags anpassningsstörning.

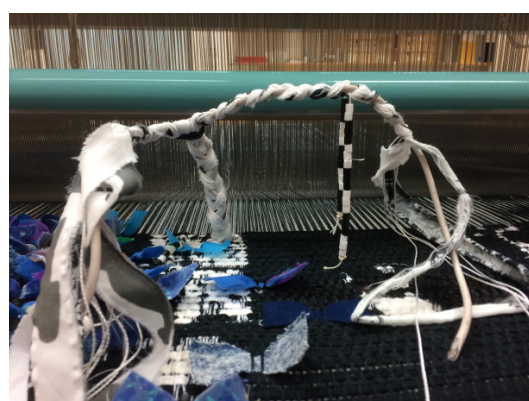
Jag tittar i en bok som heter *Natten och drömmen – att måla som Miro*, där författaren beskriver hur Miro hämtar inspiration från natten. Det står; *Nattvarelserna svävar fritt omkring. De har lyckats göra sig fria från dagens och verklighetens tvång och dragningskraft. De dras till varandra och inte till jorden* (Herrmanns, 1972, s. 17). En beskrivning som får mig att undra hur jag kan gestalta tyngdlöshet. I målningen *Figurer och fåglar gläds åt skymningen* har Miro använt sig av abstrakta former och få färger. Jag gör en blå kvadrat med slarvtjäll. Materialet jag använder är duschdraperi, frottéhanddukar, skinn samt mamma och pappas gamla kläder. Det känns bra att bli av med material som bara legat i förråd och uthus och skräpat. Kontaktar min chef på socialtjänsten och frågar om jag kan få några gamla tangentbord av kommunen. Det går bra. När vi promenerar tillsammans genom Östra kyrkogården mot Härlanda park för att hämta tangentborden berättar hon att kommunen inte kan erbjuda mig någon omplacering och att hon heller inte har möjlighet att bevilja fortsatt tjänstledighet för mina masterstudier. Att jag alltså kommer få sparken. Jag tycker om min chef. Hon bryr sig och jag är lite imponerad av att hon för några år sedan vann sm-silver i undervattensrugby. I mitten av den blåa kvadraten gör jag en sjöstjärna av flätor.

Skiss på pärlbricka

Min start- och landningsbana har vägar som fortsätter ut ur väven och jag låter inslaget komma ut från kanterna. Tänker på obehagliga avfarter som finns i stora städer som Göteborg. Jag tycker inte om att köra bil här. Jag tvingas fatta snabba beslut utan att veta om det är rätt väg. Och det verkar vara förenat med livsfara att försöka sänka farten. Anpassningsstörning. Igen. Så kommer jag till molnet som jag fyller. Jag gör också snöflingor av olika material. Blandar transparent regnrock, spetsgardiner och virkade bårder från gamla lakan. Olika typer av material möts. När molnet är färdigfyllt tycker jag att det liknar en larv. Den blåa färgen vill komma in igen. Som små slarvtjällsfjärilar. De fortsätter ut mot kanten och övergår i ett brus. Vatten.

Efter en lång dag på skolan cyklar jag till Jonas som bor i Majorna. Han möter mig i dörren och berättar obekymrat att han under dagen fått veta att han blivit vräkt då Boplats inte beviljat andrahandsuthyrning. Jag tittar ut genom fönstret och ser hur löven är på väg att börja slå ut. Det är fint här på våren. Märkligt nog har ett skatpar lyckats få fast några pinnar i en grenklyka där fåglar tidigare provat bygga bo men alltid misslyckats. Det är deras tur nu. Fortsätter med väven dagen därpå. Jag tycker att de abstrakta formerna liknar en liggande björk och fäster en gren. Av min riktiga björk och ett annat träslag som jag inte känner till täljer jag gubbhuvuden. En gubbe får en clownnäsa och en Dart Vaders mask. Jonas tycker att de liknar kukar och det tycker alla andra också. Så jag kallar dem det nu. Jag täljer även händer. Med handleder. Jag tycker att det verkar vara lite tråkigt att vara handledare ibland. En viktig uppgift är nämligen att i särskilt intressanta lägen kunna vara tyst. Inte störa. Fredric ska få en uppbrännbar handledarpokal av mig. Det kan vara lite roligt för honom att se den brinna.

Det blir lite varp över och jag vill använda mina nyförvärvade kunskaper från Bergen till att göra ett tyg som jag kan klippa i. I en bok som heter *Gällivare textilier* hittar jag mönster till olika typer av samiska förvaringspåsar (Lindqvist, Tikkanen & Lindquist, 1998). Tycker om formen på en kaffepåse för den påminner om ett hjärta. Det är uppenbart att det är ett hantverk som har inspirerats av så kallad sameslöjd men i boken är detta inte något som nämns. Det skulle vara intressant att veta varför författarna valt bort den informationen. I boken *Dräktfolket: möte med tradition* från 1980 hittar jag en möjlig förklaring. Där görs en intervju med bland annat Kati Länta och Ellen Kitok Andersson, båda samiska kvinnor med stor kunskap i sameslöjd. Den något äldre Länta f. 1901 berättar;

När jag var ung fick jag sköta våra renar ensam. Jag fick vara både karl och kvinna. Visst var det hårt men inte hade man något val. Det var ju så jag levde. Jag fick vandra med djuren, slå hö, fiska, slakta, laga mat och tillverka kläder och allt annat man behövde för att överleva (Notini, 1980, s.15).

Hon förklarar också varför hon inte tror att den samiska hantverkstraditionen har långt kvar, att hon och många äldre samer helt enkelt inte vill lära ut den till någon som inte lever hela samelivet (Notini, 1980). Hon säger; *man måste ha så många kunskaper och veta så exakt och ha rätta ögon för att få handlaget. Fantasi och funktion går ihop och kommer ut som en enhet* (Notini, 1980, s. 15). Jag tycker mig kunna relatera till flera av de ord som hon använder. Bland annat behov, funktion, överlevnad och fantasi. Jag undrar också hur hon gjorde för att hålla ihop när hon slet som allra mest. Den tidigare kursledaren och rotslöjdaren Ellen Kitok Andersson har ett lite annat synsätt. Hon är kritisk till samisk slöjd som är alltför traditionsbunden och menar att *det gäller att finna utrymmet för det fria skapandet inom varje konst* (Notini, 1980, s. 102). Hon använder alltså ett annat begrepp och ser värdet i att svenskar konsumerar det som skapas (Notini, 1980). Hon framhåller också att *Alla grupper som samlar kraften till att stöta bort varann är farlig* (Notini, 1980, s.102). Jag blir dock lite osäker på om hon vid det tillfället hade gillat mitt fysiska närmande. Mig veterligen har jag inga samiska rötter utan betraktas som svensk och i intervjuerna kommer inte ens den frågan på tal, dvs att någon som ses som svensk ger sig in i den samiska hantverkstraditionen. Men kanske Länta ändå hade velat lära mig? Vi tycks vara eniga när det gäller den viktiga och starka kopplingen mellan funktion och fantasi.

Det känns viktigt att mitt hjärta är ordentligt sytt. Även fodret som inte syns. Och min klasskompis Amanda frågar; *Stina, vad har du i ditt hjärta?* I mitt skåp i skolan har jag mycket grejer, bland annat glas-, sten- och järnmalmskulor. Järnmalmskulorna fick jag förra julen av min vän Daniel Kula som jobbar i gruvan i Malmberget. Han har nyligen tvingats flytta från det lokalt välkända Fokushuset som är på väg att trilla ner i Gropen. Jag måste åka och hälsa på honom när jag kommer hem. Skickar en bild till honom och skriver att hans kulor har fått hedersplatsen i mitt examensarbete. Han svarar att det värmer hans gamla hjärta.

Fågelvägen till Vintergatan tur och retur – installationen

Förbereder min resa till projektrummet genom att packa ner alla mina ”leksaker” i lådor. Däri ligger nu vävarna, kukarna, tangenterna, pepparkaksformar och annat överblivet material. I projektrummet börjar jag med att försöka få upp fågeln i luften. När jag lyfter upp den nedre delen av fågeln hänger trasorna från vingarna fortfarande rakt ner och det skapas en ingång. Och ett rum. När väven hänger på det sättet ändrar de saker som hänger löst i väven riktning. De hänger nedåt och blir mer synliga. Jag drömde en natt att jag befann mig i fjällen. Det var mörkt, kallt och omöjligt att ta sig fram. Men så kom plogbilen. Jag bygger på min fågel med vita trasor. Kan jag få det att likna det rökmoln som en snöslunga kan skapa? Jag tänker också att min fågel med alla invävda reflexer från reflexvästarna skulle kunna fungera som stjärnhimmel om jag ligger under den. Funderar på att bygga på med saker som hänger ner. Så att jag kan röra i himlen. För det som är fint vill jag gärna röra vid. Det kallas väl attraktionskraft.

Funderar på hur jag kan koppla ihop mina olika vävar med varandra och poeten Tomas Tranströmers tankar inspirerar.

Mina dikter är mötesplatser. De vill etablera en plötslig förbindelse mellan delar av verkligheten som de konventionella språken och synsätten brukar hålla isär. Små och stora detaljer i landskapet möts (Dynkantring), skilda kulturer och människor strömmar samman i ett konstverk (En man från Benin), naturen möter industrin (Trafik) osv. Det ser ut som en konfrontation avslöjar ett samband. De konventionella språken och synsätten är nödvändiga när det gäller att handskas med världen. Att nå avgränsade konkreta mål. Men i de viktigaste ögonblicken i livet har vi ofta upplevt att de inte håller. Om de får dominera oss helt leder vägen mot kontaktlöshet och förstörelse. Poesin ser jag bl. a. som ett motdrag mot en sådan utveckling. Dikterna är aktiva meditationer som inte vill söva utan väcka. (Tranströmer, 2015, s. 64)

Flätor passar särskilt bra till att ”koppla” och skapa kontakt. Jag brukar få beröm för min tjocka fläta av både gamla hippies och laestadianer. Flätan har alltså en förmåga att både förgrena och förena. Och det finns en frihet i flätan som jag gillar. Upplever den som ett tredimensionellt streck som jag kan ringla och låta fara lite hursomhelst. Men jag kan även göra krökar som jag låser fast. Det blir lite som kristyr på pepparkakor. Och en slags flätgraffiti. Jag tänker på Siri igen. För som nutidens graffiti fick hon höra att hennes ristningar mest liknade klotter (Wikipedia, 2019, 4 maj). Min start- och landningsbana får också flätor - små flätade mattfransar. Edith Södergrans dikt *Triumf att finnas till* gör sig påmind. Särskilt textraden *Jag är en del av alltets stora kraft, en ensam värld inom miljoner världar* (Södergran, 1913, s. 60). Mina flätor vill återkomma i olika storlekar. Jag tror att jag ska göra en jättestor fläta någon gång.

Om Fredric hade vetat att jag plockat in Edith Södergran som referens hade han nog inte rått mig att börja runda av mitt arbete i detta läge. För jag vill använda all tid jag har/får/fått. Känner ett starkt obehag inför den muntliga presentationen vid examenringen och vill använda det till något. För jag håller med Yoda när han säger *Fear is the path to the dark side...* (Wikipedia, 2019, 3 maj). Kanske kan jag med hjälp av mina svarta tangenter visa hur jag leker fram mitt arbete. Om jag använder en del av tiden till att ta bort tangenter från tangentbordet har redan två minuter gått. Sedan kan jag skapa ljud med tangenter. Det går att marschera, brusa och regna med dem. Och så gör jag en snöängel.

Den andra maj går jag på en föreläsning på Kulturarvsdagen med tema Samiskt kulturarv. Textilkonstnär Britta Marakatt Labba förklarar hur viktig den samiska mytologin är, bland annat som vägledning för att människan ska leva i samklang med naturen (B. Marakatt Labba, personlig kommunikation, 2 maj). Hon berättar också att när hon studerade på HDK i början av 70-talet gick hon aldrig in i biblioteket för att hämta inspiration eftersom hon ville värna om de inre bilder hon upplevde att hon hade (Ibid.). Troligtvis krävs ett visst mått av anpassningsstörning för att man som hon ska klara av att genomföra det. Under helgen raljerar Jonas över mina enligt honom lite "gubbiga" berättelser från byn. Han vill statuera exempel och frågar svärmor Maggan om hon kommer ihåg någon av dem. Maggan försöker febrilt att minnas. Men det enda hon får ur sig är "ni fiskade". Sen tar det stopp. Vi skrattar och till Jonas besvikelse återberättar jag en fiskehistoria. Jag berättar att vi hade inplanterade regnbågar i en liten damm på gården och att pappa brukade tjata på oss att vi skulle gå ut och fiska upp dem, så att de inte skulle bli kvar där när isen och vintern kom. Sedan berättar jag om när vi rensade fisken. Att vi ofta bad mamma plocka ut hjärtat åt oss. Det var så roligt att få se hur hjärtat kunde börja slå igen. Fast det låg utanför fisken.

RESULTAT

Jag har vävt fyra vävar – en på TCI (en liten digital vävstol), två på TC2 (en större digital vävstol) och en industriellt, i Bergen, under en tre veckor lång vävkurs. Mitt fokus har framförallt legat på hur jag genom tekniken vävning och genom mitt material på olika sätt kan skapa kraft utifrån min valda definition. Jag har därefter “kopplat ihop” dessa vävar med hjälp av flätor, täljda figurer, tejp, datatangenter och pepparkakformar och skapat installationen Fågelvägen till Vintergatan tur och retur. Under arbetet har jag även hunnit bli uppmärksam på hur områden som ljud, ljus, kropp och text också är en del av mitt arbete.

Texten nedan är ett komprimerat skriftligt metodresultat och kraftrabbel.

Kraften i en bruten kypert, hjärtslagen och bergen i Bergen. Kraften i mörkret, natten och oron. Myrornas krig och bruset. Kraften i vägen, grundformerna och symbolerna. Bilden. Av en liten död hund som är det enda som kan få en man att gråta. Kraften i sömnen och drömmen. Om plogbilar som sprutar snö fler meter upp i luften. Röjer vägar. Kraften i vägpinningar, stadkanter och trollstavar. Och reflexerna som gör att jag syns. Vid övergångsstället. Kraften i materialet och Maggan. Mer. Mer. Mer. I överflödet. Regnrockar, flytvästar och träningskläder. Kraften i en dubbelväv som gör det möjligt att fylla och bygga muskler. Bli en superhjälte. Med en bred bringa. Och vingar. Kraften i en maskin som väver fem meter på en timme och kniven som kan hugga kukar och clowner. Kraften att vilja komma närmare. Känna. Explodera men hänga ihop. Kraften i en förmiddagshjärna, ett USB-minne och en vän som vill hjälpa mig förstå. Bindningslabyrinter. Som får små flickor att försvinna. Kraften i en ingång. Ett eget rum. I en trasmatta, tusen sömnlösa nätter och en pippifågel som kan flyga. Kraften i järnet och ett hjärta. I en urbefolkning. I gränser. I konsten. Att inte skada. Kraften i björkens rötter och grenar. I musöronen. Det som brinner bränner och det som växer. Solen, solrosen, ryaknutar och slarvtjäll. Kraften i tangenterna och en snöängel som aldrig smälter. I tyngdlösheten. Rymden. Och avståndet mellan mig och stjärnorna.

Kraften i väven och mig.

SAMMANFATTNING

Genom ett gestaltande fyllt av fantasi har jag i detta vävarbete skapat kraft som jag själv men även andra ges möjlighet att ta till sig. Till min hjälp har jag haft mitt insamlade material, mina vävskisser och den digitala vävstolen. Mina vävar har sedan "kopplats ihop" med varandra med hjälp av flätor, täljda figurer, tejp, datatangenter och pepparkaksformar och resulterat i en installation som fått namnet Fågelvägen till Vintergatan tur och retur. Under arbetet har jag även hunnit bli uppmärksam på hur ljud, ljus, kropp samt text är en del av mitt arbete.

REFERENSER

Birgerstam, P. (2000). *Skapande handling: om idéernas födelse*. Lund: Studentlitteratur.

Dossenbach, H.D. & Bühner, E.M. (1972). *Fåglarnas familjeliv*. Stockholm: Norstedt.

Herrmanns, R. (1972). *Natten och drömmen: att måla som Miró*. Stockholm: Bonnier.

Jeppsson, T. & Petri, G. (1999). *En livs levande bok om Raine Navin & Gunilla Skyttla*. Ljungbyholm: Hallén & Hallgren i samarbete med Barometern.

Lindqvist, I., Tikkanen, M. & Lindquist, R. (1998). *Gällivare textils mönsterbok för skinsömnad och tenntrådsbroderi*. Gällivare: Gällivare textil.

McLuhan, M. (1967). *Media: människans utbyggnader*. Stockholm: PAN/Norstedt.

Midbjer, A. (2017). *Erling Johansson: berättelser om liv och verk : tecknaren, målaren, filmaren, monumentalkonstnären*. Överkalix: Barents Publisher.

Notini, A. (1980). *Dräktfolket: möte med tradition*. Stockholm: Atlantis.

Sydhoff, B. (1984). *Torsten Renqvist: konstnären, jorden och tiden*. Stockholm: Sveriges allmänna konstfören..

Södergran, E. (1986). *Samlade dikter*. ([Ny utg.]). Stockholm: Wahlström & Widstrand.

Tranströmer, T. (2015). *I arbetets utkanter*. Stockholm: Bonnier.

Elektroniska källor

Astrologi. (2019, 3 maj). I *Wikipedia*. Hämtad 2019-05-03, <https://sv.wikipedia.org/wiki/Astrologi>

Claeson, E. (Producent). (2013, 1 februari). *Människan och maskinen. Del 1* [Podcast]. Hämtad från <https://sverigesradio.se/sida/avsnitt/148938?programid=4462>

Ekelund, G. (1962). *Siri Derkert med arbetet för "Ristningar i Betong" i Östermalms tunnelbanestation, 1962* (fotografi). Hämtad 2019-06-03, https://sv.wikipedia.org/wiki/Ristningar_i_betong#/media/File:Derkert_Östermalms_tunnelbanestation.jpg

Kinesiskthoroskop. (2019). *Yin och Yang*. Hämtad 2019-04-25, http://kinesiskthoroskop.theinformationguru.com/yin_och_yang.htm

Kraften (Star Wars). (2019, 3 maj). I *Wikipedia*. Hämtad 2019-05-03, [https://sv.wikipedia.org/wiki/Kraften_\(Star_Wars\)](https://sv.wikipedia.org/wiki/Kraften_(Star_Wars))

Lidwall, U. & Olsson-Bohlin, C. (2017). *Lång väg tillbaka till arbete vid sjukskrivning i Psykiatriska diagnoser* (Korta analyser 2017:1). Stockholm: Försäkringskassan.

Myrornas krig. (2019, 3 maj). I *Wikipedia*. Hämtad 2019-05-03, https://sv.wikipedia.org/wiki/Myrornas_krig

Mörka sidan. (2019, 3 maj). I *Wikipedia*. Hämtad 2019-05-04, https://sv.wikipedia.org/wiki/M%C3%B6rka_sidan

Ristningar i betong. (2019, 3 maj). I *Wikipedia*. Hämtad 2019-05-04, https://sv.wikipedia.org/wiki/Ristningar_i_betong

Stjärna. (2019, 3 maj). I *Wikipedia*. Hämtad 2019-05-03, <https://sv.wikipedia.org/wiki/Stj%C3%A4rna>

Thartstack. (2019). *Characters and birds party for the night that is Approaching*. Hämtad 2019-05-08 från <https://theartstack.com/artist/joan-miro/characters-and-birds-par>

